

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

23. december 2011 • J.nr.: NMK-132-00057 (tidl. MKN-130-00361) • Ref.: Bibi Søgaard-Bauditz, Heidi Ravnborg

AFGØRELSE

efter § 12 i husdyrbrugloven¹.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Kalundborg Kommunes afgørelse af 19. januar 2009 om miljøgodkendelse af husdyrbruget på ejendommen Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev, med følgende tilføjelser:

Vilkår nr. 2.22 ændres til:

"Planlagte transporter til og fra ejendommen skal som hovedregel begrænses til hverdage i tidsrummet 06.00-18.00."

Som vilkår nr. 4.2 indsættes:

"Ansøger skal ved godkendelsens ibrugtagning anvende anlæg til gyllekøling. Gyllekølingsanlægget skal være i drift 8.760 timer/år. Varmepumpen skal have en køleeffekt på mindst 16 W/m² gyllekanal. Gyllekøling skal herved medføre en 15 % reduktion i ammoniakfordampningen."

Som vilkår nr. 4.3 indsættes:

"Kontrol af gyllekølingsanlæg

- 1) Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, der registrerer den månedlige og årlige køleydelse målt i kWh.
- 2) Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
- 3) Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
- 4) Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt.
Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende:
 - afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmer samt sikkerhedsanordningen
 - kontrol af kølekredsens ydelse.
- 5) Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end dage/uger.
- 6) Registreringen fra datalogger, logbogen, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

øvrige service rapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsyns-myndighedens forlangende.”

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet².

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Natur- og Miljøklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

² Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet med senere ændringer.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Kalundborg Kommune har den 19. januar 2009 truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 12 om miljøgodkendelse af husdyrbruget på ejendommen, Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev.

Afgørelsen er påklaget til Miljøklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening (DN), lokalafdeling Kalundborg, og Gefion på vegne af ansøger. Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet, som færdigbehandler sagen efter de hidtil gældende regler³.

DN, lokalafdeling Kalundborg, har bl.a. anført, at Kalundborg Kommune ikke har foretaget en tilstrækkelig konkret vurdering af ammoniakdepositionen på habitatområde nr. 138: Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken. Foreningen efterlyser i den forbindelse en beregning af ammoniakdepositionen fra hele produktionen, og ikke blot en beregning af ammoniakdepositionen fra produktionens merbelastning. Foreningen har endvidere anført, at kommunen ikke har foretaget en konkret vurdering af, om nitratudvaskningen påvirker habitatområde nr. 138 væsentligt. Herudover har foreningen anført, at der mangler en vurdering af den akkumulerede kvælstofdeposition fra svineproduktionen fra Bakkendrupvej 11, Bakkendrupvej 13, Ågårdsvej 13 og Tjørnhøjsvej 35. Foreningen peger på, at kommunen fejlagtigt har anført, at der kun ligger et andet husdyrbrug over 75 dyreenheder inden for anlægget. Foreningen har også anført, at BAT-kravet ikke er opfyldt. Foreningen anmoder om, at det ved etableringen af den nye stald sikres, at forureningen minimeres mest muligt. Foreningen anmoder videre om, at der sættes vilkår om, at ejendommen, før udvidelsen, skal gennemgås af en energikonsulent med henblik på at reducere energiforbruget mest muligt. Endelig har foreningen anført, at der mangler en vurdering af, om der er muligheder for en alternativ placering af svineproduktionen. Ifølge foreningen bør svineproduktionen placeres på alternativ lokalitet. På den baggrund peger foreningen på, at en udvidelse af husdyrbruget på Bakkendrupvej 11 vil komme i konflikt den kommuneplanlagte byudvikling af den nordlige del af Gørlev by, idet den beregnede lugtgeneafstand da vil blive større end de faktiske afstande til husdyrbrugets naboer, områder mv.

Gefion har på vegne af ansøger bl.a. anført, at vilkår 2.4, om at tidspunkter for vask af stalde skal fremgå af egenkontrol-journalen, skal ophæves. Gefion har anført, at vilkåret er unødvendigt, og at det besværliggør den daglige drift. Gefion har videre anmodet om, at vilkår 2.6 vedrørende krav om anvendelse af bimåler til opgørelse af staldanlæggets elforbrug skal ophæves, idet vilkåret ikke har noget formål. Gefion peger på, at vilkåret påfører ansøger en unødvendig ekstraomkostning, da det eneste andet elforbrug på ejendommen foregår i beboelsesbygningerne. Herudover har Gefion anmodet om, at vilkår 2.22 om, at al transport som hovedregel skal begrænses til hverdage i tidsrummet 06.00-18.00 bør tilføjes følgende: "Afhentning af grise samt periodevis markarbejde kan forekomme udover disse tidspunkter".

Sagens oplysninger

Kalundborg Kommune modtog d. 1. november 2007 ansøgning om udvidelse af husdyrbruget på ejendommen Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev søgt om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbruget fra 6.300 slagtesvin (30-102 kg) og 8 får, svarende til i alt 181,1 dyreenheder (DE), til 12.950 slagtesvin (30-102 kg) og 8 får, svarende til i alt 410,0 DE.

³ Jf. § 28, stk. 4, i lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love og § 3, stk. 2, i lov nr. 1608 af 22. december 2010 om ændring af lov om Natur- og Miljøklagenævnet og lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love.

Bedriften råder over i alt 147,34 ha ejede og forpagtede arealer til udbringning af husdyrgødning fra ejendommen. Hertil kommer 152,36 ha aftalearealer.

Natur- og Miljøklagenævnet kan konstatere, at udbringningsarealerne afvander til det internationale naturbeskyttelsesområde nr. 157, Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, der således modtager udvaskede næringsstoffer fra arealerne. Afvandingen sker via Jammerland Bugt, som udgør en del af hovedvandoplandet 2.1 Kalundborg.

Af Kalundborg Kommunes afgørelse fremgår bl.a. følgende om udvaskning af kvælstof fra udbringningsarealerne til Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken:

"3.4.2 Nitrat

Nitratudvaskning vurderes i forhold til overfladevand og grundvand.

Overfladevand

... ..

Udbringningsarealerne ligger i nitratklasse 0 og 3, hvilket fremgår af tabel 3.4 og bilag 4.

Tabel 3.3: Ejede og forpagtede arealers placering i nitratklasser

	ha	Tilladt dyretryk	Dyreenheder
Nitratklasse 0	46,9 ha	1,40 DE/ha	65,7 DE
Nitratklasse 1	0 ha	1,19 DE/ha	0 DE
Nitratklasse 2	0 ha	0,91 DE/ha	0 DE
Nitratklasse 3	100,4 ha	0,70 DE/ha	70,3 DE
Vægtet gens. dyretryk	147,3 ha	0,92 DE/ha	136,0 DE

Arealernes placering i nitratklasser medfører, at der maksimalt må udbringes husdyrgødning med et dyretryk på 0,92 DE/ha.

Da ansøger ønsker at udbringe 1,37 DE/ha, er der foretaget en udvaskningsberegning i Farm- N-modellen. Resultatet af Farm-N beregningen er vist i tabel 3.5, hvoraf det fremgår hvor stor udvaskningen fra arealerne maksimalt må være, når arealerne ligger i de pågældende nitratklasser og hvor stor udvaskningen reelt er, når der anvendes et andet sædskifte end referencesædskiftet.

Tabel 3.5 Udvasningsberegninger fra Farm-N

	Kg kvælstof (N)/ha/år
Udvaskning fra arealerne før udvidelsen	31,0 kg N/ha/år
Maksimal tilladt udvaskning fra arealerne	30,0 kg N/ha/år
Den reelle udvaskning med ekstra afgrøder	29,9 kg N/ha/år

Vurdering og vilkår

Farm-N udvasningsberegningen viser, at udvaskningen fra udbringningsarealerne ved ændret sædskifte bliver mindre end den maksimalt tilladte udvaskning i det konkrete projekt. Endvidere fremgår det af tabel 3.4, at der med Farm-N modellen beregnes et fald i udvaskningen fra arealerne, hvis der sammenlignes med udvaskningen i før-situationen.

Kalundborg Kommune vurderer på denne baggrund, at der med de rammer, der er fastsat i lovgivningen, ikke vil være behov for yderligere vilkår i forhold til nitratudvaskningen til overfladevand."

Natura 2000-område nr. 157, Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, ligger ca. 650 m fra anlægget. Af udkastet til naturplanen for området fremgår følgende om risikoen for eutrofiering af naturtyperne på grund af tilførsel af næringsstoffer fra luften:

"Næringsstofbelastning

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften er et stort problem, som på længere sigt vil forringe naturtyper og helt udrydde arter, hvis truslen ikke reduceres. Således er laveste tålegrænse overskredet for alle forekomster af følgende naturtyper:

- Grå- og grønklit, 2130 (ved Ornum Strand)
- Søer med småurter, 3130 (findes ved Tissøs sydbred)
- Kransnålalge-sø, 3140
- Tør hede, 4030 (findes langs Nedre Halleby Å ved Ornum)
- Surt overdrev, 6230 (bl.a. Fællesfolden ved Ornum Strand)
- Elle- og askeskov, 91E0
- Bøg på muld, 9130
- Ege-blandskov, 9160

Dertil kommer, at laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet for en del naturligt næringsrige søer (3150), og at den lokalt kan være overskredet for en række andre naturtyper, hvis laveste tålegrænse ligger tæt på den gennemsnitlige deposition i kommunen. Dette gælder bl.a. rigkær, kalkoverdrev og tørt kalksandoverdrev. Sidstnævnte findes ved Tissøs nordbred.

Kvælstof fra luften overskrider også laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området. Den høje ende af tålegrænseintervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Flodmundingen ved Halleby Ås udløb i Storebælt (Flasken) og Tissø trues ikke blot af kvælstof fra luften, men også af næringsstofbelastning fra land (drænvand fra gødede marker, overløb fra rensningsanlæg, spredt bebyggelse mv.)."

Baggrundsbelastningen fra luftbåret kvælstof i Kalundborg Kommune er 12,1 kg N/ha/år. De i naturplanen nævnte naturtyper i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, herunder bl.a. elle- og askeskov, har en tålegrænse, der ligger mellem 10-20 kg N/ha/år.

Natur- og Miljøklagenævnet har beregnet, at merbelastningen og totalbelastningen fra det ansøgte projekt på naturtypen elle- og askeskov henholdsvis er 0,4 og 0,7 kg N/år. Den samlede belastning er således med baggrundsbelastningen 12,8 kg N/år.

I miljøgodkendelsen er anført følgende om arealerne inden for det internationale naturbeskyttelsesområde Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken:

"Vurdering og vilkår

Udvidelsen medfører en stigning i ammoniaktabet fra anlægget på 2.535 kg N/år, hvilket fremgår af tabel 2.8. En del af dette bliver afsat i nærheden af anlægget. Ifølge Danmarks Miljøundersøgelser kan ammoniakafsætningen med den anvendte beregningsmetode ikke beregnes præcist længere end 1.000 meter fra en punktkilde (anlægget).

Anlægget ligger ca. 650 meter fra Natura 2000-området "Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken". Der er foretaget en beregning i det digitale ansøgningssystem med henblik på at på klarlægge om der sker en merdeposition af ammoniak på naturområder, der danner grundlag for udpegningen af habitatområdet. Resultatet af beregningen fremgår af tabel 2.13. Udpegningsgrundlaget til habitat nummer 138 er vedlagt som bilag.

Endvidere er depositionen af ammoniak beregnet i forhold til den mose og de to enge, der ligger inden for 1.000 meter af ejendommen. Beregningsresultatet er vist i tabel 2.13.

... ..

Ved den konkrete ejendom ligger der et andet brug over 75 DE inden for 1.000 meter, hvilket fremgår af bilag 1. I forhold til det beskyttelsesniveau, der er fastsat i husdyrgodkendelsesloven er ejendommens accepterede merbelastning på omkringliggende naturområder således 0,5 N/ha/år.

Det fremgår af tabel 2.13, at udvidelsen maksimalt medfører en merdeposition med ammoniak på de omkringliggende naturområder på 0,4 kg N/ha/år. Denne merbelastning ligger under det niveau der accepteres til sårbare naturområder i husdyrgodkendelsesloven. På denne baggrund finder kommunen det ikke væsentligt at vurdere om bufferzonereglerne skal gælde for de pågældende naturområder. Der er derfor ikke foretaget besigtigelse og sårbarhedsfastsættelse af naturområderne i forbindelse med projektet. I forhold til de rammer, der er fastsat i lovgivningen, vurderer Kalundborg Kommune, at der ikke skal stilles yderligere vilkår i forhold til ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg.

De to enge og mosen, hvortil ammoniakdepositionen er beregnet til i tabel 2.13, ligger inden for det internationale naturbeskyttelsesområde "Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken" (habitat nummer 138). En del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet er jævnfør vedlagte liste habitatyperne "tidvis våde enge (6410)" og "rigkær (7230)". Der er i forbindelse med sagen ikke foretaget besigtigelse af de to enge og mosen og der foreligger kun sparsomme plante-

registreringer fra det tidligere Vestsjællands Amt. Der er derfor ikke vurderet om naturområderne er en del af udpegningsgrundlaget. Det lovgivningsbestemte beskyttelsesniveau er fastsat med henblik på at sikre de mest kvælstoffølsomme naturtyper, herunder habitatnaturtyper. Jævnfør depositionsregningerne overholder udvidelsesprojektet dette beskyttelsesniveau til de naturområder, der kan danne udpegningsgrundlag for habitatet. Projektet vurderes derfor ikke at have en negativ indvirkning på habitatområdet."

Ifølge ansøgningen omfatter bedriften to eksisterende slagtesvinestalde, som er indrettet med delvist spaltegulv (50-75 % fast gulv). Med udvidelsen etableres en ny slagtesvinestald på 2000 m² nord for de eksisterende bygninger. Den nye slagtesvinestald indrettes også med delvist spaltegulv (50-75 % fast gulv).

På bedriften er der herudover bl.a. et fåreskur, 2 gyllebeholdere og 3 siloer.

Bedrifterne Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev og Jødeland 6, 4281 Gørlev, drives som selvstændige ejendomme under samme ejer. Da der ikke er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen Jødeland 6, anvendes gyllebeholderne på Bakkendrupvej 11, hvor der er overskudskapacitet til den nuværende produktion. Der indgår ikke gødning fra Jødeland 6 til udbringningsarealerne, da produktionen på Jødeland 6 skal lukkes ned, når projektet på Bakkendrupvej 11 gennemføres.

Af miljøgodkendelsen fremgår bl.a. følgende om BAT:

"4 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

... ..

Foder:

Foderet er tilpasset slagtesvinenes alder, så der ikke opstår unødigt overforbrug af hverken næringsstoffer, fosfat eller hjælpestoffer.

Staldsystemer:

Staldene er udstyret med delvis spaltegulve med vakuumudslusning af gylle.

De eksisterende stalde er ikke opført med hverken skraber og gyllekøling eller luftvaskere. En installering af disse systemer vurderes at være en investering, der økonomisk er alt for stor, set i forhold til den forventede effekt.

Der installeres heller ikke ovennævnte BAT-systemer i den nye stald, idet ejendommen med det valgte staldsystem (delvist spaltegulv) fuldt ud lever op til kravene om reduktion af ammoniakfordampningen fra stalde og gødningslagre. Det forventede effekt bliver derfor for lille i forhold til de økonomiske belastninger der følger af de konkrete systemer.

... ..

Vurdering og vilkår

I forhold til management vurderer Kalundborg kommune at ansøger søger at drive sin ejendom ud fra de bedste teknikker. Herunder stilles der væsentlige vilkår til indholdet af egenkontrollen i kapitel 9.

... ..

I forhold til foder er det oplyst, at ansøger anvender fasefodring, der vurderes at optimere udnyttelsen af næringsstoffer og dermed at være BAT. Derudover udarbejdes der minimum hvert år en foderoptimeringsplan for ejendommen således ny viden og produktionseffektivisering løbende kan indarbejdes i foderet til dyrene.

... ..

I forhold til staldindretning vurderes det, at de på ejendommen anvendte staldsystemer lever op til BAT, da der anvendes et staldsystem som i forhold til ammoniakemissionen er bedre end referencestaldsystemet.

... ..

I forhold til opbevaring af flydende gødning i gyllebeholdere er bedste teknik etablering af fast overdækning. Kommunen vurderer, at et krav om fast overdækning på de eksisterende beholdere på ejendommen er ude af proportion med miljøeffekten. Det vurderes, at husdyrgødningsbekendtgørelsens regler naturligt flydelag er tilstrækkeligt BAT for opbevaring af gylle for denne ejendom.

... ..

Ansøgers anlæg lever op til det generelle lovbestemte beskyttelsesniveau. En yderligere reduktion af ammoniakemissionen til et niveau, der ligger udenfor det lovbestemte beskyttelsesniveau, vurderes for den konkrete ejendom at være ude af proportion med miljøeffekten heraf.

Følgende vilkår vil blive fastsat i miljøgodkendelsen:

- Bedriften skal ved indkøb af ny teknologi, maskiner eller ændringer i produktionen lægge vægt på, hvad det er opnåeligt ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, herunder mindre forurenende råvarer, processer og anlæg, og de bedst mulige forureningsbegrænsende foranstaltninger. Ved denne vurdering skal der lægges vægt på en forebyggende indsats gennem anvendelse af velafprøvet og godkendt renere teknologi."

Lugt

Det fremgår af det elektroniske ansøgningskema, at den korrigerede geneafstand for anlægget, jf. mere herom nedenfor i afsnittet "retsgrundlaget", er beregnet som følger:

Kategori	Afstand
I. Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde.	Ej beregnet, da ukorrigeret geneafstand er overholdt.
II. Samlet bebyggelse i landzone ifølge definitionen fastsat i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning og ensilage eller område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	Ej beregnet, da ukorrigeret geneafstand er overholdt.
III. Etablering, udvidelse eller ændring ved enkeltboliger	145,35 m

Der ligger ingen boliger i en vægtet gennemsnitsafstand fra anlægget, som er kortere end geneafstanden.

Af Kalundborg Kommunes miljøgodkendelse fremgår følgende om vurderingen af lugtgener:

Lugt

Lugtgenekriterierne er overholdt og det vurderes at anlægget ikke vil give anledning til væsentlige lugtgener ved nabobeboelser, samlet bebyggelse eller byzone.

...

2.4.2 Lugt

Beregning af lugtemissionen fra husdyrbrugets anlæg beregnes i lugtenheder. Beregningen baseres på husdyrtype, kg dyr på stald (antal stipladser) og staldsystem. Geneafstandene beregnes ud fra anlæggets lugtenheder. Beregningen foregår dels ved hjælp af FMK-vejledningen og dels den nye lugtvejledning. Anlæggets lugtgeneafstande er opgjort i tabel 2.9.

	Beregnet geneafstand	Faktisk afstand
Byzone	711 meter	990 meter
Samlet bebyggelse	542 meter	780 meter
Enkelt bolig	262 meter	265 meter

Der skal bemærkes, at lugtgeneafstandene ikke måles fra bygningernes omkreds med fra et eller flere lugtmidtpunkter som ansøgningsystemet beregner. Til beregningen af lugtmidtpunktet vægtes lugtbidraget fra de enkelte stalde og gylleholdere.

...

Vurdering og vilkår

Med baggrund i de beregnede geneafstande vurderes det, at husdyrbrugets anlæg ikke vil forårsage lugtgener for det omkringliggende miljø."

Kommunen har stillet følgende vilkår i godkendelsen til begrænsning af lugtgener:

Lugt

2.21 Såfremt der efter kommunens vurdering opstår væsentlige lugtgener, der vurderes at være væsentligt større end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger."

Nye oplysninger under nævnsbehandlingen

Kalundborg Kommune har i notat af 27. februar 2009 afgivet bemærkninger til klagerne fra ansøger og DN. I relation til klagen fra ansøger har kommunen bl.a. anført, at vilkår 2.4, om notering ved vask af stalde, og vilkår 2.6, om anvendelse af bimåler ved opgørelse af staldanlæggets elforbrug, skal opretholdes. Kommunen erkender, at vilkår 2.22 er fejlagtigt formuleret i miljøgodkendelsen. Kommunen anmoder Natur- og Miljøklagenævnet om at ændre vilkåret til: "Planlagte transporter til og fra ejendommen skal som hovedregel begrænses til hverdage i tidsrummet 06.00-18-00". I relation til klagen fra DN har Kalundborg Kommune bl.a. anført, at det er korrekt, at der i kommuneplanen for Gl. Gørlev Kommune var et ønske om byudvikling nord for Gørlev by, hvilket resulterede i en regionplanudlagt "retningspil for byudvikling". Kommunen fastslår videre, at udviklingspilen ikke er juridisk bindende, og at kommunen ikke har planer om at udlægge nye by- eller boligområder nord for Gørlev. Kommunen fastholder, at der kun ligger et andet husdyrbrug inden for 1.000 m fra anlægget og samtidig inden for 1.000 m fra det pågældende naturområde.

DN har i brev af 2. juni 2009 og 20. august 2009 til Natur- og Miljøklagenævnet afgivet yderligere bemærkninger. Foreningen har fastholdt sine klagepunkter. Foreningen anmoder nævnet om, at lade sagen vedrørende udvidelse af husdyrproduktionen på ejendommen Jødeland 6, 4281 Gørlev, der også ejes af ansøger, indgå i vurderingen ved behandling af sagen om udvidelse af husdyrproduktionen på Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev. Foreningen har videre anført, at der i forslag til kommuneplan 2009-2021 udlægges områder nord for byen til skovrejsning for derved at opnå bedre rekreative forhold omkring byen. Foreningen peger på, at dette ikke harmonerer med en udvidelse af produktionen på Bakkendrupvej 11. Foreningen erkender, at lugtgenerne formentlig overholder gældende lovgivning, men anfører, at produktionens lugtbidrag i praksis er uacceptabelt for de nordlige boligområder i Gørlev by.

I brev af 15. september 2009 til Natur- og Miljøklagenævnet har Gefion på vegne af ansøger bl.a. anført, at Kalundborg Kommune ikke har planer om at udlægge nye by- eller boligområder nord for Gørlev. Herudover fastslår Gefion, at udvidelsen af produktionen på Bakkendrupvej 11 kan foregå uden risiko for omgivelserne, og at lugtgene-, ammoniak- og udvaskningsberegningerne alle er overholdt i ansøgningen.

Natur- og Miljøklagenævnet sendte den 13. december 2011 udkast til afgørelse i høring hos ansøger, klager og kommunen med frist for bemærkninger til den 21. december 2011.12.19

Ansøgers konsulent har i mail af 15. december 2011 bemærket, at vilkår 4.2, hvorefter ansøger inden 1 måned fra datoen for nævnets afgørelse skal anvende anlæg til gyllekøling, ikke er muligt at overholde, eftersom stalden ikke er bygget.

Natur- og Miljøklagenævnet har ændret det omhandlede vilkår i overensstemmelse hermed.

DN Kalundborg har i mail af 21. december 2011 bemærket, at foreningen er meget tilfreds med NMKs stillede krav om anvendelse af BAT. Trods en afstand på 968 meter imellem ejendommen Bakkendrupvej 11 og Jødeland 6, mener DN stadig, at de to ejendomme teknisk og forureningsmæssigt er forbundet i en sådan grad, at der bør stilles krav om en samlet godkendelse i medfør af husdyrbruglovens § 13. I november 2008 konstaterede Kalundborg kommune en overproduktion af svin på Jødeland 6 på næsten 100 %. En overproduktion, som var foregået igennem ca. 10 år. Gylleopbevaringskapaciteten på Jødeland 6 rummede ikke denne overproduktion af gylle, som derfor blev transporteret til og opbevaret på ejendommen Bakkendrupvej 11. DN Kalundborg mener, at dette er at sidestille med en samdrift af ejendommene, idet der er samme ejerskab. Der er i tilladelsen til udvidelse af dyreholdet på Bakkendrupvej 11 ikke stillet krav om nedlæggelse af produktionen på Jødeland 6 som vilkår for udvidelsen på Bakkendrupvej 11. DN Kalundborg mener derfor, at ejerens argumentation om "nedlæggelse af produktionen på Jødeland 6" er et urelevant ikke juridisk holdbar argument i sagen. Foreningen tager NMK endelige afgørelse til efterretning og vil endnu engang udtrykke tilfredshed med kravet om BAT.

Natur- og Miljøklagenævnet skal bemærke, at det af DN Kalundborg anførte ikke giver anledning til en ændret vurdering fra nævnets side af spørgsmålet om samdrift.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger om retsgrundlaget

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Ifølge husdyrbruglovens § 19 skal kommunen ved vurderingen af bl.a. en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12 sikre, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger for at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Kommunen skal endvidere efter husdyrbruglovens § 23, nr. 1, varetage hensynet til anvendelse af BAT ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12.

Kommunen skal meddele afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis lovens § 19 ikke er opfyldt, jf. lovens § 31.

Udvaskning af kvælstof til Natura 2000-vandområder

Efter § 9, stk. 1, jf. stk. 3, i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen⁴ skal der meddeles afslag på en ansøgning om tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens §§ 10, 11, 12 eller 16, hvis skærpselsen af harmonikravene efter bekendtgørelsens bilag 3, afsnit D, ikke kan overholdes (det generelle beskyttelsesniveau for nitratudvaskning).

Selv om kommunen konstaterer, at beskyttelsesniveauet for nitrat efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt, skal kommunen stadig overveje, om det generelle beskyttelsesniveau er tilstrækkeligt. Der skal således ske en skærpselse af det generelle beskyttelsesniveau eller meddeles et afslag, hvis der vil være en virkning på miljøet, som ikke er i overensstemmelse med reglerne i habitatbekendtgørelsen.⁵

⁴ Bkg. nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

⁵ Bkg. nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter med senere ændringer.

Før der træffes afgørelse om tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens §§ 10, 11, 12 eller 16 skal der således efter habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1, jf. § 8, stk. 6, foretages en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Denne vurdering skal fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 4. I bekræftende fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på det pågældende område under hensyn til bevaringsmålsætningen for området, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, og denne konsekvensvurdering skal ligeledes fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 4. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade området, må der ikke gives tilladelse eller godkendelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2.

Ved vurderingen efter habitatbekendtgørelsen skal kommunen bl.a. inddrage viden fra det forberedende arbejde til brug for vand- og naturplanerne efter miljømålsloven.⁶

Det følger endvidere af nævnets praksis, jf. Miljøklagenævnets afgørelse af 3. november 2010 (MKN 130-00166⁷), at der ved vurderingen af, om udvaskningen af kvælstof fra en bedrift vil skade et Natura 2000-område, der er recipient for udvasket kvælstof fra bedriftens arealer, skal tages udgangspunkt i de retningslinjer, der findes i Miljøstyrelsens digitale vejledning om godkendelse af husdyrbrug samt fortegnelsen over oplysninger fra Det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR) om antallet af husdyr fordelt på de kystvandoplande, der anvendes i vandplanlægningen.

Efter vejledningen er det et kriterium, at dyretryk (antallet af DE) i et aktuelt opland ikke har været stigende siden 1. januar 2007. Et yderligere kriterium er, at kvælstofudvaskningen fra den ansøgte bedrift ikke må udgøre 5 pct. eller mere af den samlede kvælstofudvaskning til det aktuelle område, dog 1 pct. eller mere af den samlede kvælstofudvaskning, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er meget lidt eutrofieret. Selv om vejledningens kriterier ikke er overholdt, kan der dog efter omstændighederne meddeles godkendelse med skærpede vilkår, jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 24. november 2011 (NMK-133-00068).

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Ammoniaktilførsel på kvælstoffølsomme naturtyper i internationale naturbeskyttelsesområder

Efter § 2, stk. 2, i lov nr. 122 af 23. februar 2011 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug skal ansøgninger indgivet inden den 15. marts 2011 færdigbehandles efter de hidtil gældende regler. Efter § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011, skal sager om ansøgninger om tilladelse eller godkendelse efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug §§ 10, 11, 12 eller 16 og anmeldelse efter § 19 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, modtaget af kommunen før den 10. april 2011, behandles efter de hidtil gældende regler.

Efter husdyrbruglovens § 23, nr. 2, skal kommunerne ved tilladelse eller godkendelse efter lovens §§ 11 og 12 varetage hensynet til natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart over for næringsstofpåvirkning.

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder med senere ændringer.

⁷ <http://www2.mkn.dk/afgfradec97/130-00166.htm>

Ifølge bestemmelsen i husdyrbruglovens § 7, stk. 1, må der ikke etableres anlæg for mere end 15 dyreenheder, hvis anlægget ligger helt eller delvis inden for 300 meter fra naturtyper omfattet af § 7, stk. 1, nr. 1-7. Tilsvarende gælder for udvidelser og ændringer af bestående husdyrbrug, hvis udvidelsen eller ændringen medfører forøget ammoniakfordampning fra anlægget, jf. § 7, stk. 2 (bufferzone I). I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 - udstedt i medfør af lovens § 25 - er dels fastsat regler om et generelt ammoniakreduktionskrav samt skærpede krav i de såkaldte bufferzoner, dvs. op til 1.000 m fra natur, der er omfattet af husdyrbruglovens § 7, herunder heder overdrev og søer, der er beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder, jf. lovens § 7, stk. 1, nr. 5-7.

Kommunen kan i særlige tilfælde fastsætte vilkår, der skærper de fastlagte beskyttelsesniveauer i bilag 3. Ved særlige tilfælde forstås en virkning på miljøet, som ikke er i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, eller en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 11, stk. 2 og 3.

I forhold til internationale naturbeskyttelsesområder gælder herudover, at der - før der træffes afgørelse om tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 11 eller 12 - skal foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, jf. habitatbekendtgørelsen § 7, stk. 1, jf. § 8, stk. 6, nr. 2. Hvis projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsen § 7, stk. 2.

I relation til vurdering af naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for et internationalt naturbeskyttelsesområde, og som er følsomme over for tilførsel af kvælstof fra luften, fremgår følgende af Miljøstyrelsens digitale vejledning⁸:

"Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at der ved vurderingen af "projektets" egen påvirkning af området må vurderes på baggrund af merbelastningen (belastningen fra den ansøgte etablering, ændring eller udvidelse) og totalbelastningen (sum af belastningen hidrørende fra eksisterende drift og den ansøgte ændring eller udvidelse). Ved vurderingen af områdets påvirkning fra projektet i sammenhæng med andre planer og projekter, må inddrages den kumulative belastning af området hidrørende fra andre nærliggende husdyrbrug, samt den tilstedeværende baggrundsbelastning."

Kravet om anvendelse af BAT

BAT-begrebet er nærmere fastlagt i det såkaldte IPPC-direktiv⁹. I direktivets artikel 2, nr. 12, defineres "den bedste tilgængelige teknik" som:

"det mest effektive og avancerede trin i udviklingen af aktiviteter og driftsmetoder, som er udtryk for en given tekniks principielle praktiske egnethed som grundlag for emissionsgrænseværdier med henblik på at forhindre eller, hvor dette ikke er muligt, generelt begrænse emissionerne og indvirkningen på miljøet som helhed."

Definitionen af BAT indebærer, at vurderingen af, hvad der er BAT for en virksomhedstype, bl.a. må anskues i forhold til virksomhedens størrelse og i forhold til, om der er tale om en ny eller en bestående virksomhed. Det er imidlertid ikke den enkelte landmands økonomiske forhold, der indgår i vur-

⁸ Tilgængelig på www.mst.dk

⁹ Direktiv 2008/1/EF af 15. januar 2008 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (kodificeret udgave).

deringen. Fastlæggelse af BAT skal gennemføres i forhold til, hvad der i almindelighed er opnåeligt for den pågældende branche eller industrigren, jf. direktivets artikel 2, nr. 12.

En ansøgning om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal indeholde oplysninger om husdyrbrugets valg af teknologi og produktionsmetoder, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2, pkt. G, nr. 27-28. Oplysningerne skal gives i form af en redegørelse bl.a. med dokumentation for, i hvilket omfang husdyrbruget anvender BAT til reduktion af ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg og udvaskningen af nitrat, samt oplysninger om hvordan et eventuelt fosforoverskud og udledning af fosfor nedbringes, jf. pkt. G, nr. 28.

Det følger af nævnets praksis, at kommunen i sager om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal anvende Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)"¹⁰ ved vurderingen af, om det ansøgte lever op til kravet om anvendelse af BAT. Vejledningen anviser en metode til fastsættelse af en ammoniakemissionsgrænseværdi for husdyrbrugets samlede anlæg.

Ved en samlet ny godkendelse, jf. husdyrbruglovens § 103, stk. 2, gælder kravet om anvendelse af BAT for både nye og eksisterende stalde. For krav til eksisterende dele af anlægget skal der dog efter lovens forarbejder fastsættes en rimelig frist til at opfylde BAT-krav, der fastsættes i en miljøgodkendelse foranlediget af en ændring eller udvidelse. I forhold til eksisterende anlæg anføres følgende i Miljøstyrelsens introduktion til de vejledende emissionsgrænseværdier¹¹:

"På den baggrund skal godkendelsesmyndigheden ud fra proportionalitetsmæssige betragtninger foretage en konkret og individuel vurdering af, hvad der objektivt set kan lade sig gøre i de eksisterende dele af anlægget inden for de led i produktionskæden, som indgår i fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Godkendelsesmyndigheden bør i den forbindelse anvende de principper, som anvendes ved fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Herefter bør der fastsættes en samlet emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, hvorefter ansøger i overensstemmelse med bemærkningerne i afsnit 4.2, har frit valg på hele anlægget."

Det bemærkes, at vurderingen af, om BAT-kravet i husdyrbrugloven er opfyldt, er uafhængig af, om beskyttelsesniveauet for ammoniak, lugt, fosfor og nitrat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt.

Lugt

Kommunen skal i en miljøgodkendelse efter § 12 fastsætte vilkår, der sikrer, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, jf. husdyrbruglovens § 19, nr. 2, jf. § 27. Hvis husdyrbruget ligger mindre end 300 meter fra hhv. boliger eller boligområder mv., skal der altid fastsættes sådanne vilkår, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, 2. pkt., jf. § 20. Hvis husdyrbruglovens § 19 ikke er opfyldt, skal kommunen meddele afslag på ansøgningen, jf. § 31.

Kommunen må endvidere ikke meddele godkendelse, hvis det ansøgte vurderes at medføre væsentlige virkninger på miljøet, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3. Ved væsentlige virkninger på miljøet forstås, at det beskyttelsesniveau for bl.a. lugt, der er fastsat i bilag 3, punkt A-D, overskrides. Heraf fremgår, at der skal beregnes en geneafstand ud fra både den nye

¹⁰ "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

¹¹ "Introduktion til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

lugtvejledning (Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug), og efter FMK-vejledningen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj 2002). Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Hvis FMK-vejledningen giver den længste geneafstand, kan der foretages en justering af lugtemissionen, hvis husdyrbruget anvender miljøteknologi, som har en dokumenteret effekt på lugtemissionen, ligesom den i vejledningen anviste spredningsmodel i særlige tilfælde med meget afvigende ventilationsforhold kan erstattes af en konkret spredningsberegning med OML-modellen (udarbejdet af Danmarks Miljøundersøgelser).

Hvis den beregnede geneafstand er længere end den faktiske afstand fra anlægget til de omkringboende, skal der ifølge bekendtgørelsens bilag 3 gives afslag. I enkelte tilfælde kan der - hvis kommunen vurderer, at omstændighederne taler for det - dog meddeles godkendelse f.eks. hvis den ansøgte husdyrproduktion medfører uændrede eller færre lugtgener end den eksisterende produktion samtidig med at afstanden til omboende er længere end 50 pct. af den beregnede geneafstand.

Krav om egenkontrol

Efter § 11 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, skal en godkendelse til etablering, udvidelse eller ændring af et husdyrbrug omfattet af husdyrbruglovens § 11 eller § 12, indeholde en vurdering, jf. §§ 19-26 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, en begrundelse for afgørelsen samt vilkår for virksomhedens etablering og drift. Vilkårene skal sikre, at kravene i §§ 27 og 29, i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug opfyldes. Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens §§ 11, stk. 1, nr. 2 og 3 skal der blandt andet fastsættes grænseværdier, tekniske foranstaltninger og tilsvarende parametre samt krav til den egenkontrol, som husdyrbruget skal foretage, herunder angivelse af beregninger, målinger, procedurer mv.. Der skal endvidere fastsættes krav til hyppighed, afrapportering og metode til at vurdere, om grænseværdierne er overholdt, tidspunkterne for indberetning af resultaterne af egenkontrollen, samt angivelse af om prøveudtagning og analyse kan udføres af husdyrbruget selv eller skal udføres af et akkrediteret laboratorium. Det følger endvidere af bestemmelsen, at der kan sættes vilkår om husdyrbrugets indretning og drift for at sikre, at husdyrbruget ikke påfører omgivelserne væsentlig forurening, herunder ved uheld, jf. § 11, stk. 1, nr. 12.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Bedriften og tilhørende anlæg

DN har anført, at vedrørende udvidelse af husdyrproduktionen på ejendommen Jødeland 6, 4281 Gørlev, der også ejes af ansøger, bør indgå i vurderingen ved behandling af sagen om udvidelse af husdyrproduktionen på Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev. Hertil skal bemærkes, at der kun skal ske en samlet godkendelse efter husdyrbruglovens § 13, såfremt to eller flere anlæg til husdyrproduktion kan anses for et samlet anlæg. Hertil kræves, at en række betingelser er opfyldt. Udover driftsfællesskab og samme ejer (eller identitet på ejersiden) kræves der, at de respektive bygningsanlæg ligger så tæt på hinanden, at det rent teknisk ikke vil være muligt at afskille forurening.

Kommunen har vurderet, at de to ejendomme ikke er teknisk og forureningsmæssigt forbundet.

Nævnet har i sin vurdering af, hvorvidt ansøgers ejendomme skal vurderes efter husdyrbruglovens § 13 lagt vægt på, at der mellem de to ejendomme er en afstand på ca. 968 meter. Ejendommene er

hver for sig selvstændigt matrikulerede. Besætningerne på de to ejendomme har endvidere hver sit CHR-nr., og det er hensigten, at produktionen på Jødeland 6 vil blive afviklet, når udvidelsen på Bakkendrupvej 11 gennemføres.

Nævnet finder herefter ikke, at de to ejendomme er teknisk og forureningsmæssigt forbundet i en sådan grad, at der er krav om en samlet godkendelse i medfør af husdyrbruglovens § 13.

Udvaskning af kvælstof til Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken

Bedriftens udbringningsarealer afvander til det internationale naturbeskyttelsesområde nr. 157, Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, der således modtager udvaskede næringsstoffer fra arealerne.

Ifølge Miljøministeriets forslag til vandplan for Hovedvandopland 2.1 Kalundborg er miljømålslovens miljømål "god tilstand" – bl.a. på grund af udvaskningen af kvælstof fra landbrug i oplandet – ikke opfyldt i området. Natur- og Miljøklagenævnet finder derfor, at enhver yderligere tilførsel af næringsstof vil forringe mulighederne for at opnå denne målsætning¹² og bidrage til, at den kumulative påvirkning øges i negativ retning.

Efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse er der ikke i Kalundborg Kommunes afgørelse af 19. januar 2009 foretaget en tilstrækkelig konkret vurdering af, om udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne vil kunne modvirke opfyldelsen af bevaringsmålsætningen for Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2. Kommunen har heller ikke i tilstrækkelig grad dokumenteret, at der ikke vil være en skade på området. Det bemærkes i den forbindelse, at det efter nævnets faste praksis er utilstrækkeligt som dokumentation for manglende skadevirkning at henvise til, at husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, pkt. D (det generelle beskyttelsesniveau), er overholdt.

Afgørelsen er derfor behæftet med en væsentlig mangel, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 4, jf. stk. 1 og 2. Udgangspunktet må være, at vurderingen af et så væsentligt spørgsmål som kvælstofudvaskning til et internationalt naturbeskyttelsesområde skal gennemføres af kommunen som første instans. I overensstemmelse med nævnets praksis, jf. nævnets afgørelse af 24. november 2011 (j.nr. NMK-133-00068), har nævnet imidlertid overvejet, om nævnet i stedet for at hjemvise sagen kan ændre (reparere) kommunens afgørelse.

Nævnet har derfor foretaget en vurdering af den mulige påvirkning af Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, der hidrører fra kvælstofudvaskning, efter retningslinjerne i Miljøstyrelsens digitale vejledning om miljøgodkendelse af husdyrbrug i overensstemmelse med nævnets praksis.

Nævnet har på baggrund af oplysningerne i forslaget til vandplan for Hovedvandopland 2.1 Kalundborg og ansøgningen beregnet, at kvælstofudvaskningen fra den ansøgte bedrift udgør mindre end 5 pct. af den samlede kvælstofudvaskning til det aktuelle område. Udbringning af husdyrgødning på arealerne vil derfor ikke i sig selv kunne medføre målbare skadevirkninger i området.

Nævnet må herefter tage stilling til, om udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne – set i sammenhæng med andre kilder til kvælstofudledning i oplandet – alligevel forringer tilstanden i området. Dette kan som udgangspunkt være tilfældet, hvis udviklingen i dyretrykket i oplandet har været stigende siden 2007. Nævnet har ved vurderingen af udviklingen i dyretrykket anvendt det digita-

¹² Jf. Effekten af øgede kvælstoftilførsler på miljøet i danske fjorde. Faglig rapport fra DMU nr. 787,2010.

le kort offentliggjort af Miljøstyrelsen¹³, idet kortet - henset til størrelsen af det pågældende opland - giver en forholdsvis pålidelig indikation af, om mængden af udbragt husdyrgødning i oplandet samlet set må antages at være stigende.

Efter nævnets beregninger under anvendelse af lineær regression er dyretrykket i perioden fra 2007 til 2010 faldet i oplandet med 7,84 %, hvorfor det i henhold til vejledningen må lægges til grund, at udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne – set i sammenhæng med andre kilder til kvælstofudledning i oplandet, dvs. kumulativt – ikke forringer tilstanden i Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken.

Natur- og Miljøklagenævnet finder herefter, at kvælstofudvaskningen fra udbringningsarealerne i det ansøgte projekt ikke vil modvirke opfyldelsen af bevaringsmålsætningen for Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2.

Anvendelse af BAT i det ansøgte projekt

Det følger af nævnets praksis, at Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" i sager efter husdyrbruglovens §§ 11 og 12 skal anvendes ved vurderingen af, om ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg begrænses mest muligt ved anvendelse af BAT.

Ved fastsættelse af en emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg skal der ifølge vejledningen udregnes emissionsgrænser for de enkelte dele af (stald)anlægget. Summen af disse emissionsgrænser udgør emissionsgrænseværdien for det samlede anlæg, som skal overholdes af husdyrbruget.

Efter nævnets beregninger på baggrund af vejledningen må ammoniakemissionen fra produktionen af 5.950 slagtesvin (0-108 kg) og 8 får, der ifølge ansøgningen vil foregå i de eksisterende dele af anlægget, ikke overstige 1.914 kg N/år. Ammoniakemissionen fra produktionen i de nye dele af anlægget må ikke overstige 2.252 kg N/år. Emissionen fra det samlede anlæg må derfor ikke overstige i alt 4.166 kg N/år.

Anvendelsen af de i ansøgningen anførte teknikker og den forudsatte placering af produktionen i de enkelte staldafsnit vil medføre en ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 4.513,4 kg N/år.

Ammoniakemissionen fra det ansøgte projekt overskrider dermed som udgangspunkt den vejledende emissionsgrænseværdi.

Det følger imidlertid af Miljøstyrelsens vejledning, at den vejledende emissionsgrænseværdi kan forhøjes ud fra en konkret vurdering af, hvad der er teknisk og økonomisk muligt i de eksisterende dele af anlægget. Nævnet bemærker i den forbindelse, at det fremgår af vejledningen, at emissionsgrænseværdierne er fastsat under hensyn til, at omkostningerne til reduktion af ammoniakemissionen som udgangspunkt ikke bør overstige ca. 100 kr. pr. reduceret kg N¹⁴, og under hensyn til at meromkostningerne for landmanden til at opfylde emissionsgrænseværdien ikke må overstige ca. 8 kr. pr. produceret slagtesvin.

¹³Tilgængeligt på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm>

¹⁴ Se nærmere "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), "Husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin 30 – 102 kg (gyllebaserede staldsystemer), omfattet af husdyr-godkendelseslovens § 11 og § 12"], Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

Nævnet finder efter en samlet vurdering, at det ikke er teknisk og økonomisk muligt for ansøger at indføre forureningsbegrænsende teknologier i de to eksisterende slagtesvinestalde i tilstrækkeligt omfang. Nævnet vurderer på denne baggrund, at den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg kan forhøjes svarende til, at der tillades en emission fra de to eksisterende stalde med den ansøgte produktion og det staldsystem, der fandtes på ansøgningstidspunktet på 4.244 kg N/år).

Den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg er derefter 4.244 kg N/år.

Ansøger har under sagens behandling i Natur- og Miljøklagenævnet tilkendegivet at ville foretage følgende ændringer i det ansøgte projekt: anvendelse af 15 % gyllekøling (8.760 timer/år).

Efter nævnets beregninger vil det ansøgte projekt med disse ændringer medføre en faktisk ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 4.222,4 kg N/år.

Idet den faktiske emission herefter ikke overskrider den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, finder nævnet i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning, at det ansøgte projekt med de af ansøger tilkendegivne ændringer overholder husdyrbruglovens krav om at begrænse ammoniakemission fra staldanlæggene ved anvendelse af BAT.

Natur- og Miljøklagenævnet finder dog samtidig, at der i godkendelsen skal indsættes et vilkår om, at ansøger inden 1 måned fra datoen for nævnets afgørelse skal anvende 15 % gyllekøling (8.760 timer/år), jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1.

Ammoniaktilførsel på kvælstoffølsomme naturtyper i Natura 2000-området Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken

Som nævnt ovenfor omfatter Natura 2000-området nr. 157 Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken bl.a. arealer med elle- og askeskov, og den eksisterende viden om disse naturtyper tyder på, at de er sårbare over for tilførsel af kvælstof fra luften.

Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at baggrundsbelastningen samt den samlede tilførsel af N fra staldanlægget til Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, jf. husdyrbruglovens § 103, stk. 2, ikke vil medføre, at tålegrænsen for de næringsfattige naturarealer, der indgår i udpegningsgrundlaget for området, overskrides væsentligt. Ved vurderingen af Natura 2000-områdets påvirkning fra projektet er det tillagt vægt, at merdepositionen er mindre end 1 kg ammoniak pr. hektar pr. år. Herudover har nævnet ved vurderingen lagt vægt på Kalundborg Kommunes vurdering af arealerne.

Herefter finder Natur- og Miljøklagenævnet, at der ikke vil pågå en tilstandsændring i miljøgodkendelsens retsbeskyttelsesperiode. Ved en revurdering af godkendelsen, jf. husdyrbruglovens § 41, stk. 3, må det - på baggrund af en besigtigelse af naturarealernes tilstand - vurderes, om der er behov for yderligere reduktion af ammoniakemissionen fra anlægget, jf. husdyrbruglovens § 39.

Den kumulative belastning af Natura 2000-området

DN har i klagen anført, at Kalundborg Kommune ikke har foretaget en tilstrækkelig konkret vurdering af den kumulative ammoniakbelastning af Natura 2000-området. Nævnet skal hertil bemærke, at der ikke er grundlag for kritisere kommunens vurdering heraf, idet den kumulative ammoniakbelastning indgår i beregningerne i husdyrgodkendelse.dk, såfremt der ligger andre husdyrbrug inden for 1000 meter fra det ansøgte.

Forholdet til kommuneplanen og lugtgener

DN har i klagen anført, at en udvidelse af husdyrbruget på Bakkendrupvej 11 vil komme i konflikt med den kommuneplanlagte byudvikling af den nordlige del af Gørlev by, idet den beregnede lugtge-neafstand, da vil blive større end de faktiske afstande til husdyrbrugets naboer, områder mv. Natur- og Miljøklagenævnet forstår klagepunktet således, at det er foreningens opfattelse, at husdyrbruget vil påvirke miljøet væsentligt ved en fremtidig byudvikling, idet beskyttelsesniveauet for lugt herefter overskrides.

Natur- og Miljøklagenævnet har fundet, at hvis virksomheden overholder de af kommunen opstillede vilkår, vil den ansøgte produktion ikke medføre væsentlige lugtgener til de aktuelle omgivelser.

Natur- og Miljøklagenævnet har herved lagt vægt på, at der ikke er relevante boliger, bebyggelse eller områder mv. inden for de udregnede lugtgeneafstande, jf. afsnittet "Redegørelse for sagen" ovenfor. Der er ikke efter nævnets opfattelse grundlag for at antage, at virksomhedens lugtbidrag til omgivelserne alligevel er uacceptabelt for de omkringboende.

Under hensyn til kommunens bemærkninger under sagen vil nævnet ikke kræve projektændringer eller sætte skærpede vilkår vedrørende lugtemissionen i forhold til en hypotetisk fremtidig byudvikling.

Krav om ejendoms gennemgang af energikonsulent

Natur- og Miljøklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte det af kommunen udøvede administrative skøn, hvorefter det ikke findes nødvendigt, at ejendommen gennemgås af en energikonsulent, før den ansøgte udvidelse gennemføres. Der henvises herved til, at kommunen har fastsat vilkår 2.6, hvorefter elforbruget for staldanlægget løbende vil blive kontrolleret med henblik på en klarlæg-gelse af, om der skal foretages ressourcebesparende tiltag.

Vilkår 2.4 om vask af stalde og vilkår 2.6 om anvendelse af bimåler

Gefion har på vegne af ansøger i klagen anført, at miljøgodkendelsens vilkår 2.4 om, at tidspunkter for vask af stalde skal fremgå af egenkontrol-journalen, og vilkår 2.6, hvorefter der skal anvendes bimåler til opgørelse af staldanlæggets elforbrug mv., skal ophæves.

Nævnet skal hertil bemærke, at en godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 skal indeholde vilkår, der sikrer, at kravene i §§ 27 og 29 i husdyrbrugloven opfyldes. Der skal derfor fastsættes krav til den egenkontrol, som husdyrbruget skal foretage, herunder angivelse af beregninger, målinger, procedurer mv. samt krav om husdyrbrugets indretning og drift, der er nødvendige for at sikre, at husdyrbruget ikke påfører omgivelserne væsentlig forurening, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 11, stk. 1, nr. 3 og nr. 12.

For så vidt vilkår 2.4 bemærker nævnet, at minimering af lugtgener fra staldene erfaringsmæssigt er meget afhængig af, om der holdes en god staldhygiejne i stalden. Det er således relevant at stille vilkår om egenkontrol og dokumentation for udført vask af stald.

For så vidt vilkår 2.6 bemærker nævnet, at kommunen ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter bl.a. husdyrbruglovens § 12 skal sikre sig, at virksomheden indrettes og drives på en sådan måde, at energi- og råvareforbruget udnyttes mest effektivt, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 8, nr. 1. Dette er nærmere behandlet i Miljøstyrelsens vejledning, hvoraf fremgår følgende:

"Ressourceforbruget af energi er en naturlig del af princippet om anvendelse af den bedste tilgængelige teknik. Det er derfor vigtigt, at du i miljøgodkendelsen vurderer og begrundet, om det i ansøgningen anførte om ressourceforbruget af energi, er i overensstemmelse med princippet om anvendelse af BAT.

I forhold til BAT gælder det om at arbejde på at optimere energieffektiviteten på anlægget. Det vil sige at sikre at særligt energiforbrugende installationer – for eksempel ventilationsanlæg – løbende kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt, samt at eventuel overskudvarme udnyttes andre steder på anlægget. Endvidere kan det betragtes som BAT at registrere energiforbruget løbende med henblik på at identificere defekter, samt vælge udstyr med fokus på energibesparende egenskaber."

Det er således relevant – som led i husdyrbrugets opfyldelse af BAT-kravet – at stille vilkår om, at der skal anvendes bimåler til opgørelse af staldanlæggets elforbrug.

Endvidere forstår nævnet kommunens afgørelse således, at kommunen har stillet de nævnte vilkår også med henblik på at tilvejebringe et forsvarligt grundlag for at udøve sin tilsynsforpligtelse efter husdyrbrugloven. Natur- og Miljøklagenævnet finder, at husdyrbrugloven overlader kommunerne et betydeligt skøn i denne forbindelse, og nævnet finder i nærværende sag ikke grundlag for at tilside-sætte kommunens vurdering af, at de nævnte vilkår er hensigtsmæssige.

Vilkår 2.22 om transport

Natur- og Miljøklagenævnet finder, at miljøgodkendelsens vilkår 2.22 om transport skal præciseres i overensstemmelse med det af kommunen anførte, således at planlagte transporter som hovedregel skal begrænses til hverdage i tidsrummet 06.00-18.00.

På denne baggrund stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Kalundborg Kommunes afgørelse af 19. januar 2009 om miljøgodkendelse af husdyrbruget på ejendommen Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev, med følgende tilføjelser:

Vilkår nr. 2.22 ændres til:

"Planlagte transporter til og fra ejendommen skal som hovedregel begrænses til hverdage i tidsrummet 06.00-18.00."

Som vilkår nr. 4.2 indsættes:

"Ansøger skal ved godkendelsens ibrugtagning anvende anlæg til gyllekøling. Gyllekølingsanlægget skal være i drift 8.760 timer/år. Varmepumpen skal have en køleeffekt på mindst 16 W/m² gyllekanal. Gyllekøling skal herved medføre en 15 % reduktion i ammoniakfordampningen."

Som vilkår nr. 4.3 indsættes:

"Kontrol af gyllekølingsanlæg

- 1) Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, der registrerer den månedlige og årlige køleydelse målt i kWh.
- 2) Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
- 3) Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
- 4) Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt.
Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende:
 - afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmer samt sikkerhedsanordningen
 - kontrol af kølekredsens ydelse.

5) Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end dage/uger.

6) Registreringen fra datalogger, logbogen, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt øvrige service rapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsyns-myndighedens forlangende.”

Bibi Søgaard-Bauditz
Specialkonsulent

Denne afqørelse er sendt til:

- DN Kalundborg, kalundborg@dn.dk
- Heidi Ledskov, Gefion, hsl@gefion.dk
- Henrik Christiansen, Bakkendrupvej 11, 4281 Gørlev
- Kalundborg Kommune: Kalundborg@kalundborg.dk